

27.589

SERIA

C

NUMĂRUL

63

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”
DIRECT. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

INVENTAR
2020

GHEORGHE COȘBUC

VIAȚA ȘI OPERA LUI

DE

VASILE M. SASSU

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

1937

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.	Nr.
1. Cum era omul primitiv de I. SIMIONESCU*.	34. Lămurirea potopului de I. SIMIONESCU
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU*.	35. Din viața oamenilor întreprinzători de APOSTOL D. CULEA.
4. Albinelile de T. A. BĂDĂRĂU.	36. Societatea nașionilor de ANTON GOROVEI.
8. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU.	37. Ficatul și boatele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.
9. Viața Plantelor de I. SIMIONESCU*	38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ.
10—11. Pasteur de C. MOTAȘ.	39. Noțiuni de electricitate de ING. CABRETTI.
13. Telefonii fără fir de TR. LALESCU	40. M. Berthelot de CĂPIT. M. ZAFAN.
14. Porumbeli mesageri de V. SADOVEANU.	41. Izvoare actuale de energie de E. SEVERIN.
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
16. Deia Omer la Einstein de GENERAL ȘC. PANAITESCU.	43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU*.
17. Cum vedem de DR. I. OLIVAN.	44. Principii de biologie de I. SIMIONESCU.
18. Razele X. de AL. CÎȘMAN.	45—46. Fauna Mării Negre de BÎCĂESCU, M. și CĂRĂUȘU S.*
19. Omul dela Cucuteni de I. SIMIONESCU.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU
20. Protozoarele de I. LEPSI.	49. Petrolul de I. SIMIONESCU*.
21. Fulgerul și trăsnetul de C. O. BRĂDEȘEANU.	50. Șobolani și șoareci de PROF. RADU VLĂDESCU.
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU*.
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU*.
24. Scrișori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.	53. E. Roux de PROF. DR. O. MAHINESCU*.
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	54. Cu
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	55. Cu
27. Reumatism și arterioscleroza de DR. M. CĂHĂNESCU	56. Pl
28. Oameni de inițiativă de APOSTOL D. CULEA.	58. Ne
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.	59. Flu
30. Musca de I. MOREȘANU.	60. Flu
31. Ciupercile de I. POPU CĂMPEANU.	61. Gli
32. Cifrele de O. M. LĂZĂRESCU.	f
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU	62. Sar

Seria B. „SFATURI PENTRU

Nr.	Nr.
1. Ingrijirea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ.	7. Mo
2. Despre tovărășii de PREOT. C. DRON.	8. Sifi
3. Despre scarlatină de DR. I. CHEOROHID.	10. Vol
4. Livada din sâmburi de O. CHEOROHID.	11. Cre
	14. Pel
	15. Ale

Biblioteca Centrala

L102731160

Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

DIN LUMEA LARGĂ

*Imen.
august 1978.
Z. M. S.*

GHEORGHE COȘBUC

VIAȚA ȘI OPERA LUI

DE

VASILE M. SASSU

I. BIOGRAFIA

În epoca dinaintea de războiu, în epoca în care totul era pe cale de transformare dintr'o lume veche într'o lume nouă, în epoca în care ca și viața administrativă viața literară era pe cale de formațiune, și literatura era pe cale de devenire. La această fază au contribuit nu numai elemente din vechiul regat, așa că viața literaturii de atunci a apărut ca premergătoare a unității naționale, ce avea să urmeze. La formarea literaturii noastre au contribuit, au colaborat elemente pornite din toate provinciile României întregite, din Bucovina, Basarabia, Transilvania, fiecare aducând ceva din caracteristica provinciei lui, ceva din aerul local. Cele mai multe elemente de peste hotare ne-au venit din Transilvania. De aci am avut o bogată falangă de cugetători în toate ramurile: cărturari de școală, prozatori, poeți păturiși de durerea provinciei lor. Așa putem cita pe un Gh. Lazăr, un Gh. Asachi, un I. Slavici, Coșbuc, Goga.

În depărtații munți din nordul Ardealului, în munții grănițarești ai Bistriței, s'a născut poetul, care avea să cânte durerile țărănimii asuprite și împovărate de nevoi, apăsată de stăpânire străină. Coșbuc s'a născut în 1866 în comuna Hordou, comitatul Bistrița-Năsăud, din clasa preotească, singura clasă mai ridicată, care a luptat să-și păstreze caracterul neaoș românesc.

În frumoase cuvinte D-l. Petre Haneș descrie venirea lui Coșbuc în atmosfera turbure de dincoace de munți, din țara liberă: „Deodată atmosfera cea întunecată se luminează în depărtare ca de un fulger. În lumina de o clipă apare un tânăr voinic, înalt, în port țărănesc: cămașe și ȋtari albi, la mijloc strâns cu un șerpar negru, pe cap o pălărie rotundă neagră. Din ce se apropia, atmosfera se lumina de strălucirea portului românesc și se înveselia de viața care se revârsa din ochii și din toată ființa noului venit.“

Cursul primar l-a învățat la școala din satul vecin, la Hordou nefiind școală. Mai târziu a trecut la Năsăud, unde a isprăvit școala primară și apoi liceul, care mai pe urmă avea să-i poarte numele. În școală a fost mai mult în mediu românesc, în mediu țărănesc. Abia în clasa VIII din 14 elevi, 11 erau fii de țărani, oieri, cum li se spune în părțile locului.

Încă din școală s'a arătat viitorul poet, scriind povești versificate. Ca elev de liceu contribuie la societatea literară a elevilor „Virtus romana rediviva“ și ziarul local „Muza Someșeană.“ !

Odată cursul liceal isprăvit pleacă la Cluj pentru a-și desăvârși studiile universitare. Timp de doi ani și jumătate urmează filozofia, dar nu rămâne acolo, nu se poate împăca cu lumea aceasta, nouă pentru el. Nu mai este în mediu pur românesc, este mai mult printre străini. Dela Cluj pleacă la Sibiu, unde

ajunge redactor la „Tribuna“ după îndemnul lui Ion Slavici.

Talentul sau literar îl îndeamnă să-și îndrepte privirile spre Vechiul Regat, de unde avea să-i vină consacrarea de adevărat poet. Spre vechiul regat îl chemau și I. Slavici și Titu Maiorescu, cari aveau să-i ușureze colaborarea la „Convorbiri literare.“

Venind „în țară“, scapă de serviciul militar, și ajutat ca toți Români de peste hotare, obține un post din care să poată trăi. Așa, a fost numit și la Casa Școalelor.

Era o fire închisă, încât pentru lume era tăcut și modest; între prieteni însă era cu totul altfel, era comunicativ, sensibil la suferința celor mulți. O frumoasă descriere a felului lui de a fi o găsim în rândurile poetului Octavian Goga: „mi-a fost dat adese să-l văd în casa lui Vlahuță... Coșbuc cu buzele strânse, îndărătnic, cu o strălucire pătimășe, care-i lumina fruntea largă de filozof antic, vorbea rar și apăsător. Ne aducea snoave din călătoriile lui dela țară, din nenumăratele rătăcirii cu trenul, cu care pleca fără țintă, disecea încet o chestiune de filozofie. Curând însă se cufunda în tăcere toată figura i se muia în melancolie și cădea pe gânduri. Abia după miezul nopții se scutura de apatia lui obișnuită, cuvântul îi era mai pripit, colțul gurii îi tresăria de un tic nervos și o fosforescență stranie i se ivia în pupilele aprinse. Nu, atunci nu mai era modestul referendar dela minister, cu timiditatea stângace a săteanului desconcentrat. O deplină conștiință a propriei valori îi ridica fruntea; și vorba lui se desfăcea în fraze scurte, repezi, sentențioase. Ne vorbea de cei din umbra satelor, de obida lor, de politicieni venali, de subprefecți nebuni, de suprema dreptate care se așteaptă acolo jos și de grozava judecată din urmă. Mi se părea atunci că din noaptea asupririi noastre seculare țâșnesc

accentele lui de revoltă ca niște pumnale ascuțite cari se infig în carne.“

Prin anul 1910 s'a acordat în Ungaria o amneștie pentru cei, cari nu făcuseră serviciul militar. Coșbuc profită de ocazie și pleacă în Ardeal, în satul lui, să-și vadă leagănul copilăriei. De aci a făcut o călătorie prin toată Transilvania. Încă din acest timp nu mai era deplin sănătos, dar războiul, cu toate neajunsurile lui și toate umilințele impuse Transilvaniei și Munteniei prin ocupație, îl doboară. Pacea umilitoare dela Buftea mărește paharul amărăciunilor și în 1918 moare la București, fără să fi avut mulțumirea părții a 2-a a războiului, în care visul fraților de dincolo și de dincoace s'a realizat și Transilvania cu Vechiul Regat fac tot una, „țară“ este peste tot, liberă și românească.

II. ACTIVITATEA LITERARĂ

Gheorghe Coșbuc își începe activitatea literară de tânăr, încă de pe băncile școlii. Astfel, ca elev de liceu își publică încercările literare în revista elevilor „Virtus romana rediviva“ și mai apoi în foaia locală „Muza Someșeană“. Își urmează activitatea literară la revista „Tribuna“ din Sibiu, al cărei redactor este după sfatul lui I. Slavici, și unde-și publică poeziile în foaiețon prin anul 1885.

Venit în țară după sfatul lui Titu Maiorescu prin anul 1890, colaborează prin bunăvoința acestuia la „Convorbiri literare.“

În București face cunoștința Transilvănenilor veniți mai dinainte, și a scriitorilor din Vechia Țară, în tovărășia cărora va lucra la diferite publicații și va scoate mai multe reviste cu caracter literar. Așa de exemplu în 1894—1896 va scoate „Vatra“ împreună cu Ion Slavici și Ion Luca Caragiale; cu Alexandru Vlahuță în 1901 scoate „Semănătorul“,

revistă, care avea să determine un întreg curent în literatura noastră prin amestecul lui Nicolai Iorga; cu Ion Gorun în 1906 publică „Viața literară“. Toate aceste publicațiuni aveau la bază inspirarea din specificul nostru național; așa spre exemplu „Vatra“ purta deviza: vorba de acasă, reîntoarcerea la vatra strămoșească, obârșia noastră culturală.

În afară de reviste, activitatea literară a lui Gheorghe Coșbuc a apărut și adunată în volume în două grupe mari: proză și poezie, totdeauna inspirându-se din viața țărănească, din viața rurală a Ardealului. El a pătruns și a descris sentimente de bucurie, de jale, de durere, de vitejie ale poporului nostru; el a fost interpretul sentimentelor frumoase și curate ale poporului nostru; el a fost apărătorul nevoilor simțite dar neînțelese pe atunci, nevoia de pământ a plugarului iubitor de brazdă. Acest sentiment se evidențiază atât de bine în poezia „Noi vrem pământ“.

a. Proza.

Activitatea literară a lui Coșbuc este foarte variată: proză, poezie, traduceri. Ne vom ocupa mai întâiu de proză. În acest domeniu avem 3 lucrări: „Războiul nostru pentru neatârnare“, „Povestea unei coroane de oțel“ și „Dintr'ale neamului nostru“.

„Războiul nostru pentru neatârnare“ după cum arată și titlul, este povestirea fără amănunte și pe înțelesul tuturor a războiului de independență 1877-1878. Deși o lucrare de proză, deși un subiect de cruzime și greutăți, totuși lucrarea are multe, foarte multe pasagii de poetizare a evenimentelor. Nici când e vorba de barbaria războiului poetul nu-și dezbracă haina poeziei. Pe Coșbuc nu-l interesa lupta în sine, tactica, importanța ei; el urmărea vitejia soldatului nostru, căuta să vadă felul cum poporul acesta, după atâția ani de asuprire, de

umbră, se ridica dintr'odată, profitând de acest prilej, ca să-și afirme în fața Europei, a foștilor lui stăpâni și a lumii întregi dreptul la viață liberă, nesubjugată de orice stăpânire străină.

Scopul pe care Coșbuc l-a avut în minte, când a scris această carte, îl găsim în fraza: „Eu m'am gândit la mulțimea cea mare a țărănimii, la dorbantii cari au purtat războiul și la tinerii noștri cari vor fi ca mâine oșteni ai țării . . . pentru țărani să fie carte cu pilde din care să învețe iubirea de fapte vitejești, dragostea de neam și de țară, sentimentul de datorie, încrederea în puterile națiunii noastre și credința către Domn și către steagurile oastei“.

O bună caracterizare a stăpânirilor străine, turcești sau rusești o găsim în rândurile: „Când e vorba să fii rob și slugă, or ți-e Turcul stăpân, or Rusul. tot una e. Bir plătești unuia ca și celuilalt, și biciul care te bate tot bici rămâne, fie că e în mâna creștinului, fie că e într'a păgânului“.

Cu câtă mândrie dă Coșbuc actul prin care Rușii au cerut intervenția oștirii noastre, când au fost alungați de Turci până la Dunăre. „Acu n'au trimis porunci oștirii noastre să le vie într'ajutor; acu au alergat cu rugămintele. Insuși Marele Duce a scris cu dichis și așa cum se cuvine Domnitorului nostru. Scrisoarea a fost așa: „La Plevna, Turcii și-au înglotit oștiri năpraznice, și ne potopesc. Te-aș ruga să te arăți din răspuțeri vrășmaș al Turcilor, și dacă-ți stă în puțință, treci Dunărea, după cum tot voiai s'o treci, pe la Corabia. Am mare nevoie să te arăți vrăjmaș al lor, ca să-mi înlesnești cu asta drumurile mele“.

Tristă este partea unde descrie predarea lui Osman Pașa, care a voit să se predea Românilor, dar a fost silit de Ruși să li se predea lor. „Atunci doi ofițeri turci porniră, trimiși de Osman, în

fuga calului, unul spre Vid la Ruși, iar altul spre șesul Plevnei la Români, să ducă vestea că Turcii se dau prinși. Ofițerul care porni spre Români, veni la colonelul Cerchez și-i spusese că Osman voiește să-i vorbească.

„Ducându-se colonelul, găsi pe Osman în căscioara de pe șosca, stând pe o ladă cu plumbi și ținând piciorul întins, iar un doctor îi căuta rana. Osman voia să știe, sub ce condițiuni i se va primi predarea armatei sale; colonelul nostru îi spuse, că aceasta atârnă de voia comandantului dela Plevna, a Domnitorului Carol.

„Colonelul voi să pornească un ofițer la Domnitorul nostru, căci numai lui i se putea preda Osman și numai lui să-i dea sabia.

„Dar într'acea vreme sosiră generalii ruși — într'un târziu și ei! — și siliră pe Osman să se predea lor.

„Osman, fără a zice un cuvânt, își descinse sabia cea cu mâner de aur, o privi o clipă cu înduioșare și-apoi o dete unui general rus“.

Ultimul capitol este referitor la căderea Vidinului și se isprăvește astfel: „Astfel, în puternica și nebiruita cetate a Vidinului, în care dela clădirea ei până acum n'a putut să intre nici o oaste dușmană, în cetatea cea înspăimântătoare au intrat acum oștirile Românilor. Vidinul a mai fost bătut odată de Români, acum patru sute de ani, de vitejii oșteni ai lui Mihai Viteazu. Dar strămoșii noștri n'au avut noroc să intre în cetate. Acest noroc a fost ursit strănepoșilor lui Mihai!“

„Povestea unei coroane de oțel“ este cartea, care după gândul lui Coșbuc, trebuia să spună poporului sacrificiile pe care le-a făcut Domnitorul Carol I în timpul războiului independenței. In această carte soldatul și tânărul nostru poate să vadă, cât s'a indentificat acest prinț străin cu inte-

reșe, gândurile și sufletul poporului nostru. Tot în această carte vom afla și un mic istoric al armatei noastre. Prima parte a volumului se raportează la Domnitor, partea a doua la oștirea lui, care prin vitejia ei i-a făurit coroana de oțel, pe care o va purta cel dintâiu rege al României. Numele capitolelor sunt : Domnitorul, (1. Înainte de războiu, 2. În războiu, 3. Întoarcerea din războiu), oastea (1. Trecerea Dunării, 2. Pedestrima. 3. Tunarii și săpătorii, 4. Apărarea steagurilor, 5. Ofițerii noștri, 6. Intrarea oștilor în București), Țara (1. Vrajbă între noi și Turci, 2. Neatârănarea, 3. Incordările neamului, 4. Coroana de oțel).

Cartea scrisă în stil de povestire, de basm, este pentru cei mulți, cari trebuiau să se lege sufletește de noua noastră dinastie, lor li se adresa Coșbuc, când spunea : „Pentru voi, acei ce'n vremea păcii sunteți plugari și păstori, iar în vremea războiului dorobanți ai țării, pentru voi am scris cartea aceasta, ca să știți și să cunoașteți cine-a făcut Coroana de oțel, și cum a făcut-o“.

Și mai departe spune : „Să citiți cartea cu multă luare aminte, Români. Și rugați pe Dumnezeu să dea copiilor și nepoților noștri priceperea și bărbăția, pe care au avut-o strămoșii și părinții lor, ca să fie apărători ai țării și ai neamului tot așa de viteji ca și noi. Încredeți-vă în puterile noastre, căci în credință e mântuirea, și luptați-vă cu suflet ca de apururi prin veacuri neamul nostru să fie prea mărit și tare precum a fost mai de mult și cum este astăzi, căci e neam voinic și popor iubit de Dumnezeu și ursit să fie căpetenie printre neamuri!“

Frumoasă este declarația Domnitorului Carol : „Când a intrat în țara care-l alesese Domnitor, Prințul Carol a zis către cei ce-l întâmpinară : În clipa în care am pus piciorul pe acest pământ cu sfințenie

apărat, am și devenit Român. Cetățean astăzi iar mâine soldat de va fi nevoe. Eu voiu împărțiși cu Românii și soarta cea bună și soarta cea rea“.

Soldatul este astfel cântat: „Ș-a făcut o oștire vitează, căci Românii din firea lor sunt porniți spre luptă dreaptă a vitejei, și cu puțină trudă faci din ei oșteni desăvârșiți. Vechii Voevozi cereau oștiri puternice nu prin mulțimea lor, ci prin voinicie și icsusință. Cântecul fereutarului zice:

Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate singur zece, cincizece bate,
Ferentar sunt eu!“

Clară și interesantă este caracterizarea războiului: „Războaiele pe lângă pustiire și foc în țară, pe lângă moarte de oameni, de sărăcie, de boale și de foamete, aduc și spaimă multă. Adese ori spaima face mai mult rău țării decât războiul însuș.“

În țară, spune Coșbuc, pe lângă Români sinceri, au fost și de cei vânduți străinilor, dar cei dintâi au fost învingători. „Mulți de-ai noștri au fost dați cu sufletul când pe partea unor dușmani de-ai noștri, când pe a altora. Iar aceștia, ce puteau să ne învețe alta, decât ce doreau dușmanii? Dar n'au folosit.“

„De-au fost puțini, i-au biruit adevărații Români cu mulțimea; de-au fost mulți, i-au biruit cu inima, cu străduința și cu voia lui Dumnezeu care nulasă pe cel ce se luptă cu inima curată.“

Expresivă e caracterizarea Românului: „De frică nu știau Românii în luptă. Un om învățat, străin, cetind odată câți dușmani și de câte părți au avut Românii dealungul vremii, și cum și-au dus ei amărâta viață sute de ani, ca un om căzut într'o groapă cu lei, a strigat de mirare: Cum nu le-a fost frică Românilor să trăiască!“

„Nouă nu ne-a fost frică nici de viață chiar de-a fost amărâtă și nici de moarte. Cine a zis vorba: nu da Doamne omului cât poate răbda, a fost Român amărât, dar Român care a putut să rabde mai mult de cât trebuia să-i dea Dumnezeu.“

„În urmă oștirea ne era tare și pentru cuvântul poietului:

Nu e nici mulțimea, nu e nici iuțimea
 Care'n bătălie încunun'oștirea
 Nu e nici noroc;
 Cea ce se bate pentru neatârnavare,
 Are zece brațe, zece inimi are,
 Inime de foc.“

Descrierea casei în care a stat Domnitorul în timpul asediului Plevnei este astfel făcută: „Domnitorul nostru își avea cartierul în satul Poradin, cale de 3 ceasuri pe jos până la Plevna.

„Domnitorul își alesese cea mai bună locuință din sat, casa unui Turc care fugise. Era la marginea satului, și avea două odăi, una fără ferestre — asta a fost făcută bucătărie — iar cealaltă cu două ferestre fără geamuri lipită pe jos, strâmtă și scundă, așa cum sunt locuințele țăranilor prin satele sărace. Curtea era mărișoară, dar plină de gunoae.“

Sub titlul „Întoarcerea din război“ se descrie plecarea Domnitorului spre Dunăre după căderea Plevnei: În ziua plecării era un ger cum nu mai fusese în iarna aceia. Zăpada era până în genunchi. Un escadron de roșiori plecase înainte să caute drumul acoperit de zăpadă și să-l însemneze cu stâlpii.“

„Nu se găsea nici o sanie prin toate împrejurimile Plevnei. Domnitorul a trebuit să plece într-o căruță. Dar zăpada era așa de mare pe-alocuri, în

largul câmpiilor, încât nu puteau răzbi caii înhămați la căruță, cu toate că erau zece înhămați.“

„Pe ulițele satelor zăceau înghețați în zăpadă pohonți de-ai Rușilor și țărani de-ai noștri, cari veniseră cu căruțele dela Turnu-Măgurele cu felurite Pretutindenii vedeai boi și cai morți, de-alungul ulițelor. Iar afară, pe câmpie zăceau Turci înghețați dintre cei plecați spre Dunăre, un șir ne sfârșit de cadavre înghețate.

Mulțumirea sufletească a poporului nostru ridicat iar prin gloria armatei și conducerea Domnitorului este frumos redată în câteva fraze, cărora le urmează o parte din cuvântarea Domnitorului.

„Pe cale, din toate casele arunca mulțimea flori în trăsură Domnitorului.

„În piața teatrului, la fereastra unui hotel, stetea Osman-pașa, care se oprise puțină vreme în București în drum spre Rusia, unde avea să stea rob. Domnitorul l'a cunoscut îndată, iar Osman s'a aplecat cu umilință și a salutat pe Domnitor.

„Trăsura mergea la pas, lumea se îngrămădea pe lângă trăsură, vădindu-și bucuria prin neconținute urale. Nu se poate scrie ce a fost atunci, așa de mare lucru a fost.

„Vuietul mulțimei se îneca în cântecele clopotelor dela toate bisericile din București și pe deasupra tuturor s'auzia bubuitul tunurilor.

„La Mitropolie Domnul a fost primit de mitropolitul și de toți arhierii, în haine de sărbători împărătești. După sfânta slujbă, El a intrat în sala adunării deputaților. și suindu-se pe tron a vorbit legiuitorilor țării.“

Printre altele a spus: „Multe greutateți, multe nevoi am avut de biruit. De șase luni în coace s'au petrecut lucruri mari și hotărâtoare. Locul meu în împrejurări așa de grele, era în fruntea oastei, care apăra moșia românească, onoarea și neatâr-

narea ei. Știe țara întrecă, cum și-a făcut oastea datoria sa, cum a dus în plinire toată nădejdea pusă într'însa, adevărind și neștrămutata mea încredere în oastea țării... Sunt mândru că am fost în capul ei, pe când ea și-a vărsat sângele pentru neatâr-narea scumpei noastre patrii. Dumnezeu să bine-cuvinteze România cea neatârnată și de-apururi să întărească viteaza noastră armată."

A treia lucrare de proză scrisă de Gheorghe Coșbuc este „Dintr'ale neamului nostru“, lucrare, care cuprinde legende, basme și povești populare, bine înțeles toate provenite din imaginația popo-rului românesc din Transilvania. Printre acestea cităm ca fiind cele mai frumoase următoarele:

Două bâlciuri, Insula șerpilor, Legendele mănăs-tirilor noastre, Dracul în proverbele noastre, și altele. Acest volum cuprinde multă înțelepciune populară; el ca și tot ce a scris Coșbuc e pătruns de su-plet curat românesc.

b. Traduceri

Coșbuc a făcut și traduceri printre care cităm : Eneida, Georgicele, Parmeno din latină, Sacontala din sanscrită, Don Carlos din germană, Valuri a-linate din germană după Carmen Sylva, Divina Comedie din italiană. Redăm versurile cu care în-cepe Sacontala :

„Anusia :

Când tu ești între ele, mai veselă îmi par
Acele flori ! Și par'că de dragul tău răsar
Și cresc, trăind cu tine atât de'mprietinit !
Tu ești a lor ! Iar ele, frumoase și iubite
Te cheamă și te roagă și cer să le iubești
Tu, gingașe ca floarea de malica, tu ești
Stăpâna lor, iubită Sacontala !“

Tot în acelaș domeniu este lucrarea intitulată „Antologie Sanscrită“, în care se găsesc fragmente din Rig-Veda, Mahabarata, Ramajana și poezii lirice, proverbe.

Din Rig-Veda citez frumoasele versuri cu care începe descrierea „Aurorei“ :

„Tu regină măiestuoasă, prietena lui Dumnezeu,
Ca un râu d'argint se varsă luminosul păr al tău
Peste drăgălașii umeri, când răsari însvăpăiată,
Nobilă, cu ochi de zâmbet și cu mers ușor de fată“.
Mai citez din „Puterea“ :

„Eternul zeu, întâiu născutul.
Podoaba zeilor și scutul
Ingerii lumii, de toți temutul
Voi, neamuri este Indra“.

Din „Maxime și proverbe“ citez unul pătruns de multă înțelepciune pentru orice timpuri :

„XXVI.

Acela ce și'n fericire
Nu-și pierde capul și-i cinstit,
Cel ce rămâne umilit
Când are-avere și mărire,
Și-acel ce-și ține jurământul
Și față cu dușmanii săi:
Tu dă-mi tovarăși pe acești trei
Și-ți biruesc cu ei pământul“.

Din „Mahabarata“ avem impresionanta descriere a „Potopului“ :

„La sine chiamă Indra pe-al norilor stăpâni
Aceasta plin de tremur cu mâinile-i aduse
Cruciș pe piept, ascultă. Și zice cu mânie
Puternicul părinte la oastea sa întregă,
Si muntele Gaudarvan acopere-l în noapte
Și lasă nor de ploae, ca'n veci să nu rămăe
Nici urmă d'acest munte, și numele acelor
Ce stau aici să piară în veci de pe pământ“.

Din „Ramajana“ avem descrierea lui „Rama“ :

„Neamul Isvacu-l născuse ; luminile-i dau nume Rama
 Țe stăpânitor pe sine, om ce nu cunoaște seama,
 Nalt, puternic, plin de fapte, par'că-i soare răsărit,
 Vecinic biruind dușmanii, înțelept și fericit.
 Cu fălci țapene, cu oase tari ca fierul. cu braț tare
 Și cu pieptul lat și zdravăn, dătător de'nflorare“.

c. Poezia

Începând din anul 1893 Coșbuc își publică versurile în 4 volume și anume : „Balade și Idile“, „Fire de tort“ „Ziarul unui pierde-vară“ și „Cântece de vitejie“. Mai toată poezia lui Coșbuc are ca obiect de inspirație viața dela țară, el aduce în literatura românească un element nou — țăranul și un mediu nou — mediul țăranesc. Pentru acest motiv criticul Dobrogeanu-Gherea l-a și numit „poetul țăranimii“.

După cum spune profesorul Constantin Longhin „Forma Poeziilor lui Coșbuc este desăvârșită din orice punct de vedere. Are o limbă populară, plastică, capricioasă, înviorată de seninătatea glumei, o rimă perfectă și un ritm armonios“. Prin urmare Coșbuc prin aceste calități se așează printre marii noștri poeți și scriitori.

Intr'unile din poeziile sale Coșbuc s'a inspirat din altă lume decât din cea românească, a avut model străin, dar aceasta nu face nimic, căci tratarea subiectului a rămas originală. Ideia poeziei a fost străină, dar poezia a rămas originală prin realizarea ei formală.

Prin introducerea în poezie a unui element nou — cel românesc —, printr'o altă concepție de viață mai optimistă și mai veselă, poezia de după Coșbuc se deosebește de cea dinaintea lui, când domina curentul eminescian plin de întristare. Acest

curent nou dă poeziei noastre o direcție firească, sănătoasă și mai ales un nou isvor de inspirație. Locul ocupat de această poezie în poezia românească o găsim sintetizată în fraza lui C. Marinescu, care spune: „Între Alexandri, gîngașul poet al subiec-tivității explosive, și între Eminescu, pesimistul filozof și poet al suferinței, cumpănă senină stă clasicul Coșbuc, poetul naturii, poetul umanității, ale cărui capodopere vor înfrunta vremurile, vorbind posterității prin caldul lor freamăt de viață, care e etern și pretutindeni acelaș“.

În volumul „Balade și Idile“ majoritatea poeziilor tratează dragostea sub diferite forme în viața de țară, colțuri de natură pline de viață sănătoasă, pline de lumină și sănătate.

Din șirul poeziilor cuprinzând dragostea rurală, începem cu „La oglindă“, în care sentimentul abia răsare. Vom da câteva citate. Fata se uită în o-glindă și se miră, e mândră de propia-i frumusețe:

«Eată-mă! Tot eu, cea veche!
Ochii? Vai ce mai pereche!
Și ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui? și la ureche,

Uite-o floare».

«Asta-s eu! Și sunt voinică!
Cine-a zis, că eu sunt mică?
Uite zău, acum iau seama.
Că-mi stă bine'n cap năframa,
Și ce fată frumușică

Are mama».

Curiozitatea de a ști ce-i dragostea se vede în:

«Mama'mi dă învățătură
Cum se țese-o pânzătură
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură'n gură».

«N'am să Țes doar viața'ntreagă!
Las'să văd și cum se leagă
Dragostea — dar știu eu bine!»

Tot curiozitatea apare și în strofa :

«Că mi-a spus bunica mie
Că nevasta una știe
Mai mult de cât fata, juna,
Ei dar ce? nu mi-a spus buna —
Și mă mir eu ce-o să fie

Asta una!»

În poeziile „Pe lângă boi“ și „Calul Dracului,, dragostea este într'o formă mai înaintată, mai accentuată. Astfel prima începe astfel :

«Poenind din biciu pe lângă boi
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi.
Și de-pe biciu l-am cunoscut
Și cum Țeseam nici n'am știut
Cum am sărit și m'am sbătut
Să ies de la răsboiu».

Și mai departe spune :

«Și vezi așa-i el, nu știu cum!
M'a prins de braț și m'a cuprins
Să mă sărute'n drum.
Dar eu din brațe-i m'am desprins
Și l-am certat și l-am împins —
Și rău ce-mi pare-acum!»

În poezia „Calul Dracului“ se vede necazul flăcăului stingherit în întâlnirea ce o are cu o fată din cauza unei vecine curioase, o bătrână :

«Ii văd ochii și gurița —
A deschis încet portița
Și ivită stă de-abea

Zăpăcind cărarea mea.
Nu știi ce-o fi vrând porțița
Ei, dar fata știi ce vrea !»

„Dinspre drum

„Stă deschisă larg fereastra,
Și'n ea baba ! Ce-i și asta ?
N'adormi, babă, nici de cum ?

Finalul cuprinde mult humor :

„Sat pustiu !

„Pentru'o babă'ncărligată
Pierzi o zi și scapi o fată !”

Urmează un grup de poezii în care dragostea puternică are manifestări vii, glumețe și simple, așa cum e firea țaranului nostru.

„Spinul” începe astfel :

„Stătea frumoasa pe-un răzor :
Voinicul lângă ea de vale,
Să-i scoată spinul din picior.
Și ea plângea : „Un spin în cale !
De ce tot râzi ? Ah cum mă dor
Aceste răsete-ale tale !”
„Ea are flori de crin la sân
Și'n păr un trandafir sălbatic
Și părul ei de rouă-i plin”.

Finalul este vioiu și spiritual :

„Ea râde-acum ! „Nebun ce ești !”
Flăcăul grabnic se ridică :
„Ei iacă spinul ! Ce-mi plătești !”
„Vrei plată ? Ai trei fragi.
Și din cosiță-ți dau bujorii...”
— „Și toată frunza de pe fagi !
De dor de fragi se plâng feciorii ?
De flori dă-mi ochii tăi cei dragi
Și pentru fragi dă-mi obrăjorii !”

„Și ea-l lovește 'n cetișor
 Zâmbind, cu palma peste gură
 „Eu știu! Să ceri așa-i ușor!“
 „Dar las 'acum! E Joi aici
 Și nimeni așteptând nu moare!“

Cam în acelaș sens este și „Rea de plată:“

„Ea vine dela moară!
 Și jos în ulicioară
 Punându-și sacul, iacă
 Nu-l poate ridica.
 „Ți-l duc eu! „Cum?“ „Pe plată!“
 Iar ea, cuminte fată
 Se și 'nvoiește 'n dată.
 De ce-ar zice ba?
 Și: „Cu două se'nvoiește,
 Iar unul mi-l plătește;
 Cu altul să-mi rămâie
 Datoare pe 'nserat.
 Dar n'am să-l văd cât veacul!
 Și iată-mă, săracul,
 Să-i duc o poștă sacul
 P'un singur sărutat!“

În poezia „La pârâu“ se vede lupta dintre băiat și fată, în care fiecare are ambiția să nu fie el cel dintâiu, care i-a cedat celuiilalt, să nu pară el cel mai slab, dar finalul este acelaș, care a fost de când e lumea și tinerețea:

Haid, treci pârâu! Ce te-ntreci,
 Catrino!“
 „Nu vreau, auzi! Dece nu pleci?“
 Dar nu-i cât Oltul, poți să-l treci,
 Catrino!“
 „Vecine nu!“ — „Ba da, vecino!“
 Nu vrei, nu vrei? de ce nu vrei?
 Haidă vin-o!
 De-atunci și peste mări treceai“.
 „Ei iacă viu! Dar de nu-mi spui
 Vr'o veste,

Zi bună între noi de azi nu-i!
 Știe doar fata felul lui!
 Vr'o veste
 De unde-o iei dacă nu este?
 Apoi, apoi? Ce-a fost apoi?
 Poveste
 Tot eu să spun? Ghiciți și voi“.

Toanele dragostei se văd în „Subțirica din vecini“.

Ea mergea căpșuni s'adune,
 fragi s'adune
 Eu ședeam pe prag la noi.
 Ea ca șarpele prin foi
 Vine 'ncet pe ochi îmi pune
 Mâinile ei mici și moi,
 În ureche-o vorbă-mi spune,
 Râde lung și fuge-apoi
 Și : „Te știi eu :
 Nu mai viu! De viu la tine,
 Mă săruți și nu mai vreau!“
 Și : „Te-ai întors? Și subțirică,
 Ea pe piept mi s'a lăsat
 Și zâmbea cu'n fel de frică :
 „Răule te-ai supărat?“

Din volumul „Fire de tort“ cităm poezia „Dragoste învrăjbită“ în care se vede lupta sufletească din sufletul unei fete îndrăgostită de un flăcău, care i-a spus odată că-i place și o altă fată. Gelozia puternică o face să nu doarmă, să se chinuiască, dar până la urmă iubirea învinge și îndrăgostiții, își reiau firul dragostei.

«Fata sta la poartă, mă-sa la pirlaz :
 Nu știu ce-avea fata, că-i era necaz
 Și umbla de colo până colo beată.
 O vedea și mă-sa, căte supărată
 Și că-i joacă 'n lacrimi ochii arși de foc
 O vedea prin casă că se 'nvârte'n loc :»

Pricina necazului se vede în :

«Zi, că și la moarte
 «S'a gândit Simina, dar la asta nu.
 Mă-sa e de vină ! Mă-sa-i zise : «Du
 Câteva și Linei, că și ea-ți aduce !
 Lina ! Par'că fetei îi venea s'apuce
 Și de gât s'o strângă până va muri
 Lina, că din dânsa doar le răsări
 Cearta cu Lisandru ! Lina-i vinovată !»

Și la urmă tot s'au împăcat uitând de necazurile
 trecătoare :

«Nu ești supărată ?»-Nu'dar tu ?»-« Nici eu
 Și mă erți ?-«Lisandre, au am fost de vină !
 Răsărise luna, galbenă și plină,
 Ca o fată blândă care'n chip dujos
 Vine sus din ceruri să ne-aducă jos
 Liniștea și pacea zărilor albastre
 Și cu dor să umple sufletele noastre.
 Sub cireș iubirii mult timp au rămas
 Când din ușa tinzii s'auzi un glas
 Muștrător, dar dulce : «Unde ești, Simino.
 Ne culcăm ! Pe ușă pui zăvorul, vino !»

Melancolia, tristețea dragostei fără noroc se vede
 în două poezii „Cântecul fusului“ și „Fata mora-
 rului“. În cea dintâiu, monotonia sfârșitului fusului a
 inspirat cântecul fetei nefericită în dragoste. Numai
 în liniștea nopții mai găsește liniște și mângăiere.

«Eu mi-am făcut un cântec
 Stând singură'n iatac —
 Eu mi-am făcut un cântec,
 Și n'ași fi vrut să-l fac.
 Dar fusul e de vină
 Că să'nvârtea mereu,
 Și ce-mi cânta nainte
 Cântam pe urmă eu.»

Și : «Ah, seara numai, seara

Mă simt la largul meu,
 Că'ngrop în pene capul
 Și până'n zori mereu
 Tot plâng ca o nebună
 Și perna'n brațe-o strâng,
 Și plâng, că nu mă vede
 Măicuța-mea că plâng.»

În „Fata Morarului“ se vede remușcarea provocată de păcatul din dragoste.

«Sub plopi rari apele sună
 Și plopi rari vâjje'n vânt,
 Iar roata se'nvârte nebună!
 Eu stau la covată și cânt,
 Și'n ochii mei lacrimi s'adună.»
 Și: O, stinge-te, lampă, te stinge!
 Că brâul de'ncins mi-a fost lung.
 Dar brâul meu astăzi mă strânge,
 La copcii cu greu îl ajung!
 Așa de cu greu îl ajung,
 Și'n copci el trupul mi-l frânge!»

Dragostea bărbătească e mai puternică, mai violentă. „Recrutul“ înainte de a pleca își lasă iubita în grija fratelui, căruia'i dă sfaturi cum să i-o păzească mai bine. Ba, îl și amenință de nu va fi la locul lui și următor sfaturilor.

«Omul fără noroc
 Tot cu răul se'ntârnește —
 Tu-mi ești frate dintre mamă,
 Mă iubești! Ți-o las în seamă,
 Mi-o păzește
 Ca de foc!»
 «Vei vede-o pe la hori.
 Să n'o lași la vino-'ncoace —
 Stăi cu ea, ce știi tu-i spune,
 Dar cu capul mi te pune
 Să n'o joace
 Alți feciori.»

Și: De-i vedea pe cineva
Pe la ei, în fapt de seară,
Prinde-l într'adins ca'n glumă;
Frânge-i gâtul și-l sugrumă,
Ca pe-o fiară
Nu-cruță!"

Și: „Poartă-i grijea! Tot a mea
S'o gădesc, tot dor să-mi poarte!
Dar de nu-i păzi-o bine,
Ti-ai găsit dușman în mine,
Căci fac moarte
Pentru ea!"

În poezia lui Coșbuc aflăm cele mai frumoase pasteluri din literatura noastră. Natura ocupă un loc principal în poezia lui. Găsim astfel frumoase descrieri de peisagii de vară, primăvară.

Atmosfera caldă, înăbușitoare de vară, când tot pare că doarme, o găsim în „În miezul verii“, care se încheie astfel:

„Slăbite de-atâta căldură
Și leneșe apele curg
Iar pacea naturii te fură.
Și deal și câmpie — aromește
Visând cât de vesel doinește
Răcoarea'n amurg —“
„Sub paltin aici e răcoare.
Se-aud rândunele pe sus
Cântând și jucându-se'n soare.
Tăcută e valea'nflorită
Și-un nor ca o pânz'aurită
Se duce spre — Apus.“

Descrierea verii începe astfel:

„Priveam fără de țintă'n sus—
Într'o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la Apus,
Departe'n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea'nsoare
De pază țării noastre pus.
Și ca o taină călătoare
Un nor cu muntele vecin
Plutea'ntr'acest imens senin

Și n'avea aripi să mai zboare!
 Și tot văzduhul era plin
 De cântece ciripitoare.“

„Vestitorii primăverii“ este poezia reîntoarcerii
 păsărilor și a reînvierii naturii :

«In zarea cea de veci albastră
 Nu v'a prins dragostea sihastră
 De ce-ați lăsat? Nu v'a fost dor
 De țara voastră?
 N'ați plâns văzând cum trece'n zbor
 Spre Miază-noapte nor de nor?
 „Voi ați cântat cu glas fierbinte
 Naturii calde imnuri sfinte,
 Or doine dragi, când v'ați adus
 De noi aminte!
 Străinilor voi nu le-ați spus,
 Că doine ca a noastre nu-s?»

Din frumoasa colecție de pasteluri a lui Coșbuc,
 unul epic este „Iarna pe uliță“, în care vedem
 viața unui sat pe uliță într'o zi de iarnă:

«A'nceput de eri să cadă
 Câte'un fulg, acum a stat
 Norii s'au mai răzbunat
 Spre apus, dar stau grămadă
 Peste sat“.
 „Nu e soare, dar e bine
 Și pe râu e numai fum.
 Vântu-i liniștit acum,
 Dar năvalnic vuet vine
 De pe drum“.
 „Sunt copii. Cu multe sănii,
 De pe coastă vin țipând
 Și se împing și sar răsând;
 Prin zăpadă fac mățăunii,
 Vrând-nevrând“.

Vom cita și o serie de pasteluri alegorice cu
 personificări, ca „Seara“, „Vântul“, „Prahova“.

În „Seara“ spune :

„Ai durat prin aer punte
 Din fășii de foc : te-ai dus

Tot mai sus și tot mai sus,
 Stai acum pe-un vârful de munte
 Și-ți întorci senina frunte
 Spre apus“.

„Roșii ca o lună nouă
 Ai tu hainele subțiri
 Lungi și fără'mpodobiri
 Iar pe tâmplele-amândouă
 Porți, strălucitor de rouă,

Trandafiri“
 Și : «Depe turn — ce-i el de vînă? —
 Aurul tu ni-l despoi :
 Depe ape iai apoi
 Ce-i argint și ce-i lumină
 Codrii, tu de ciudă plină.

Ni-i lași goi»,
 «Fluturii de prin vâlcele
 Tu-i ascunzi acum cu zor ;
 Culci în cuiburile lor
 Veselele rândunele,
 Și pe ușa dragii mele
 Pui zăvor».

Aceiași personificare o găsim și în „Vântul“ ;

«De fete mari e lunca plină,
 Iar vântul răsfățat copil
 S'apropie tiptii-tiptii
 Depe sub fragi, de pe colină
 Și fetele cu drag suspină
 «O Doamne, Doamne, adă-mi-l :
 «Pe umeri blondele lui plete
 Tresar și sar încetinel.
 El e frumos și tinerel.
 Dar e sfios când e cu fete.
 Iar ele rîd și rîd cu sete
 Și pe furiș privesc la el».

Cel mai bun pastel al lui Coșbuc este însă
 „Noapte de vară“, care începe astfel :

«Zorile de farmec pline,
 Strălucesc în luminiș ;
 Sboară mierlele'n tufiș
 Și din codrii noaptea vine
 Pe furiș».

«Care cu poveri de muncă
Vin în et și scârțâind;
Turmele s'aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă

Hăulind».

«Dintr'un timp și vântul face:
Satul doarme ca'n mormânt —
Totu-i plin de Duhul sfânt:
Liniște'n văzduh și pace

Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr și pribeag,
Tainic se'ntâlnește'n prag,
Dor cu dor să se cuprindă

Drag cu drag».

Coșbuc, fiul de țaran, omul de la țară, este cel mai bun povestitor al obiceiurilor de la nuntă (Nunta Zamfirii), dela înmormântare (Moartea lui Fulger), bine înțeles toate poetizate de talentul lui. Tot el, bun observator al sufletului țărănesc, ne-a zugrăvit durerea după cei pierduți în războiu (Trei Doamne și toți trei, Rugăciunea din urmă), imaginea completă a sufletului țărănesc — Doina, și durerea din totdeauna a omului de la țară, nevoia veșnică de mai mult pământ (Noi vrem pământ). —

„Nunta Zamfirii“ începe cu pregătirile nunții mergând cu alaiul și petrecerea până la sfârșit, poetizând în chip de basm obiceiurile de țară din Ardeal:

«E lung pământul, ba e lat,
Dar ca săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i
Și-avea o fată, — fata lui —
Icoană'ntr'un altar s'o pui

La închinat».

«Și dac'a fost petită des,
E lucru tare cu'nțeleș,
Dar dintr'al prinților șirag,
Câți au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag

A fost ales».

.....

«Și-atunci din tron s'a ridicat
Un împărat după' mpărat
Și regii'npurpur s'au incins,
Și Doamnele grăbit au prins
Sa se gătească din adins

Ca niciodat».

.....
«De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete și feciori
Trăsnind rădvanele de craiu,
Pe netede poteci de plaiu;
La tot rădvanul patru cai.

Ba patru sori».

.....
«Și-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foișor
Eși Zamfira'n mers isteț,
Cu trupul nalt, cu părul creț,

Cu pas ușor». etc. etc.

„Moartea lui Fulger“ este moartea celui mai viteaz copil pe câmpul de luptă, jalea părinților, înmormântarea :

„In goana roibului un sol.“

.....
„El duce regelui răspuns
Din tabără. Și ține-ascuns
Sub straiul picurând de plou
Pe cel mai bun dintre eroi —
Atâta semn dela război»,

Și-a fost de-ajuns!“

.....
Să moară Fulger? Poți sfărâma
Și pe-un voinic ce cuteza
Să'nalțe dreapta lui de fer
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mișeii, dacă pier

Cei buni așa?

.....
„Dar Doamna! Suflet pustiit!
Cu părul alb și despletit
Prin largi iatacuri alerga
Cu hohot lung ea blăstăma,
Și tot palatul plin era

De plâns cumplit“.

În durerea ei de mamă, Doamna pierde și credința în Dumnezeu, care nu i-a păzit fiul și spune :

„De ce să cred în el de-acum ?
În fața Lui au toți un drum
Ori buni, ori răi tot un mormânt !
Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt !
Credința-i val, iubirea vânt
Și viața fum !” etc.

„Trei, Doamne și toți trei” este din timpul războiului independenței, 1877-1878, tristețea tatălui, care-și pierde toți 3 feciorii :

„Avea și dânsul trei feciori,
Și i-au plecat toți trei de-odată
La tabără, sârmanul tată !
Ce griji pe dânsul, ce fiori,
Când se gândia că-i greu războiul,
N'ai timp să simți că mori,”
„Scria'n gazetă că s'a dat
Poruncă să se'ntoarcă-în țară
Toți cei plecați de astă vară
Și rând pe rând veniau în sat
Și ieri și astăzi câte unul
Din cei care-au plecat.”
„Și-ai lui întârziat !” . . .
„El plecă'n urmă la cazarmă
Să afle ce dorea.”
„Ce-mi face Radu ?”
„E mort ! El a căzut la Plevna
În cel dintâiu șirag !”
„Dar George-al nostru cum o duce ?”
„Sub glie, taică și sub cruce,
Lovit în piept d'un iatagan !”
„Dar bietul Mircea ? — „Mort și Mircea
Prin văi pe la Smârdan.”
.....
„Soldați treceau făcând paradă,
Și-atunci deștept privi la ei
Și-și duse pumnii strâns pe tâmples :
„Trei, Doamne, și toți trei !”

„Doina” este simbolizată într'o fată predispusă la melancolie, care întruchipează felul de a gândi

și a simți a unui neam întreg, a neamului nostru :

„Copilo, tu ești gata
De-apururea să plângi !
Și când ești tristă, Doino,
Tu inima mi-o frânji.
Dar nu știu cum e bine
Când plângi că'n urma ta
Noi plângem toți, și-amarul
Mai dulce ni-e așa
Și toate plâng cu tine
Și toate te'așeleg,
Că'n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg.“

În poezia „Noi vrem pământ“ e toată lupta iobagului și a țăranului sărac, care pe vremea lui Coșbuc era lăsat pe mâna arendașului, care-l înjosea, îl muncea ; el nu avea o bucată de pământ a lui de pe urma căreia să trăiască. „Noi vrem pământ“ e lupta dintre țăran și ciocoiu :

„Flămând și goi fără'adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Și m'ai scuipat și m'ai bătut
Și căne eu și-am fost !
Ciocoi pribeag adus de vânt,
De ai cu iadul legământ
Să-ți fim tot câni, lovește'n noi
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cai și jug de boi :
Dar vrem pământ !“

„Voi ce-aveți îngropat aici ?
Voi grâu ? Dar noi strămoși și tați.
Noi mame și surori și frați !

Inlături venetici !

Pământul nostru'i scump și sfânt,
Că el ni-i leagăn și mormânt :
Cu sânge cald l-am apărat,
Și câte ape l'au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat —

Noi vrem pământ !“

Dintre poeziile lirice uncele au multă tristețe în ele (Pe deal, Sub patrafir).

„Sub patrafir“ e mărturisirea unui om plin de păcate:

„Părinte, eu mă'nec din piept
 Și n'am puteri de vorbă multă ;
 Cât voiu putea vorbi m'ascultă
 Să-ți spun în grabă tot și drept,
 Aș vrea să'ncep cu fapte bune,
 Dar n'am făcut, ori le-am uitat
 Și raiu'n cap puțin mi-a stat,
 Și-am fost și prost la numărat
 Și n'am ce spune.“ etc.

Un loc important în poezia lui Coșbuc îl ocupă baladele sale inspirate fie din tradiția istorică, din trecutul nostru ca Ghiaura, Ștefăniță-Vodă, Voichița lui Ștefan, Pașa Hassan etc., fie din tradiția populară (Brăul Cosinzenei, Crăiasa Zânelor, Strigoiful etc). Baladele au mai avut izvor de inspirație și literatura exotică (Regina Ostrogoșilor, Balada albaneză și mai ales El-Zorab).

„Ștefăniță-Vodă“, o întâmplare din viața voevodului, o trăsătură caracteristică, aspru și batjocoritor cu boerii.

„In gura văii, lângă pod,
 Boerii stau cu frică :
 Ei par o gloată de norod,
 Pe cai pitici și plin de glod ;...
 In scări temutul Voevod
 Cu hohot se ridică“...
 — „Când vrei să-l afli, nu-i aduni !
 Boeri nu vi-e rușine ?
 Vă văd așa de-atâtea luni ...
 N'aveți acasă cai mai buni ?
 Oricum boeri ? Sunteți nebuni ?
 Vă bateți joc de mine!“
 — „E grea ocară, ce ne-o faci !
 Spătarul îi răspunde ;
 „Dar Țara-i suptă de haraciu, ..
 Săracă țara, noi săraci,
 Și cai voinici, de unde?“
 — „N'ai bani de-un cal ? Ia calul meu !“...
 Spătarul suflă des și greu,
 Să pipăe la cap mereu,
 Să vadă de-l mai are“.

„Ghiaura“ e povestea unei moldovence, care furată de Cazaci, provoacă mânia Hatmanului pentru a o ucide, și astfel să scape de robie. Frumoase sunt primele 2 strofe, care dau tabloul unei năvăliri Căzăcești :

„Dincolo de Dnistru pe mal,
Vin repezi cazacii ca vântul ;
E galben de groază pământul
Și geme de zingăt'en zare,
De vuet'de care
De chiu și de tropot de cal.
„Hatmanul în cortul rotund
Așteaptă pe-oștenii cu pradă.
Iar aurul curge grămadă,
Și galben și roșu ca luna,
Iar cortul într'una
Se face mai strâmt și mai scund.“

Din „Pașa-Hasan“ — povestirea luptei dela Călugureni — reținem numai portretul marelui Voevod Mihai în plină luptă :

„Sălbatecul Vodă e'n zale și'n fier
Și zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart'o cupolă pe frunte,
Și vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Și Vodă-i un munte.

„Brâul Cosinzenii“ face parte din grupul poeziilor cu inspirație din basmele populare.

«Avea Ileana păr de soare
Și galben păr, un lan de grâu/
Vestmânt avea țesut în floare
Și-un brâu purta pe'ncingătoare,
Cum n'a mai fost pe lume brâu.»
«Era de aur pe tot locul,
Un fulger pe-al ei trup încins.
El noaptea da lumini ca focul,
Și'n brâu sta fetei prins norocul
Precum e'n talismane prins.» etc.

„Crăiasa Zânelor“ este povestea fantastică a

unui fecior de împărat, care travestit în fată încântă pe stăpâna zânelor și-o fură. Finalul este explicarea întregii poezii.

«Știți voi povestea, când un fiu
De împărat odată,
În piept cu dor turbat de vin,
S'a îmbrăcat în fată,
Și-având, în loc de paloș fus,
Și'n loc de coif naframă,
Pe pieptul tânăr el și-a pus
Alliță'n loc de-aramă?»

«Eu toate, toate le-am pierdut!
Și Dumnezeu mă piardă
Din ochii lui, că te-am crezut!»
El râde și-o desmeardă;
«Acum nu-i timp să te bocești;
Tu vii cu mine-acasă;
Crăiasă dacă nu mai ești
Vei fi împărăteasă!»

„Regina Ostrogoților“, inspirație din obiceiurile crude ale năvălitorilor germani, soție de viță nobilă, ucisă cu sfetnic și copil de un soț de rând, prin ea devenit rege.

„Și plecat peste cadavru, el cu ochi de idiot
A'nvârtit pumnalul'n carne să se scurgă viul tot.“
A deschis apoi fereastra, și pe colțuroasa stâncă
Hohotind a'mpins cadavru în prăpastia adâncă.“

Teodat, tu râzi! Dar moartea cea lipsită de sicriu,
Își va răscula poporul, să te sfâșie de viu!“

Din poeziile de inspirație străină, cea mai frumoasă rămâne însă tot „El-Zorab“, în care se vede dragostea mare a Arabului pentru calul lui, la care nu poate renunța nici dacă cu banii luați pe el și-ar întreține familia săracă“.

«La pașa vine un Arab,
Cu ochii stinși, cu graiul slab.
«Sunt, pașă/ neam de beduin,
Și dela Bab el-Mandeb vin
Să vând pe El-Zorab.»

Cuprinde gâtul lui, plângând,
 Și'n aspra-i coamă, îngropând
 Obrajii palizi: «Puiu de leu!»
 Suspină trist; «odorul meu.
 Tu știi că eu te vând!»
 «Copiii mei nu s'or juca
 Mai mult cu frunze'n coama ta,
 Nu te-or petrece la izvor;
 De-acum smochini, din mâna lor,
 Ei n'or avea cui da!

.....
 «Și te vor duce la războiu,
 Să mori tu, cel crescut de noi!...
 Ia-ți banii, Pașă! Sunt sărac,
 Dar fără cal eu ce să fac?
 Dă-mi calul înapoi!»

.....
 «Al meu e! Pentru calul meu
 Mă prind de piept cu Dumnezeu!...
 Ai inimă! Tu poți să ai
 Mai nobili și mai mândri cai,
 Dar eu, stăpâne, eu?» —

Coșbuc pentru talentul și sufletul lui va rămâne una dintre marile figuri ale literaturii noastre. Viața rurală nu va mai găsi un înțelegător și apreciator atât de profund. Imaginea lui Coșbuc în vremurile turburi de azi ar trebui să plutească deasupra tineretului să-l facă să vadă, că marii naționaliști ai neamului s'au inspirat totdeauna din sufletul și viața poporului nostru, din înțelepciunea lui, cu alte cuvinte dela noi și dinlăuntru hotarelor noastre.

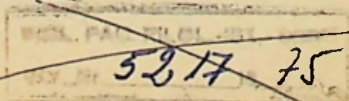
Popularizarea operei lui Coșbuc va fi cel mai mare omagiu ce i s'ar putea aduce vreodată. —

OPERELE LUI

G. H. COȘBUC

SUNT EDITATE DE CĂTRE

„CARTEA ROMÂNEASCĂ“

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

- Nr.
16. Creșterea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ.
 17. Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAL.
 20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SAVOVEAND.
 22. Meșteșugul vopsitului cuburueni de ART. GOROVEI.*
 23. Cum orbim de DR. G. OLĂVAN.
 24. Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.
 25. Calul de PROF. E. UDRISCHI.
 27. Cum trebuie să ne hrănim de E. SEVERIN.
 29. Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.
 30. Lămurirea Constituției de ARTUR GOROVEI.
 33. Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*
 36. Omul și societatea de AL. CIUGLEA.
 37. Bucătăria sătenilor de MARIA OEN. DOBRESCU.*
 38. Sfecia de zahăr de C. LAURIEȘANU.
 39. Ingrășarea pământului de I. M. DOBRESCU.
 40. Friguri de baltă de DR. T. DIMITRESCU.
 41. Banul de A. CIUGLEA.
 42. Sfaturi practice de ING. A. SCHORK.

- Nr.
48. Lămurirea Calendarului de A. CIUGLEA.
 44. Conjunctivita granuloasă de DR. OLĂVAN.
 45. Buruien de leac de A. VOLANSCHI.
 46. Sfaturi casnice de MAICA RALUȚAR.
 47. Cultura tomatelor de I. ISTORAN.
 48. Rețete pentru gospodina de MAICA RALUȚA.
 49. Lingoarea de DR. I. DIMITRESCU.
 50. Blienoragla sau sculamentul de DR. N. IOAN.
 51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.
 52. Apa de băut de DR. I. BĂLȚEANU.
 53. Tifosul exantematic de TUDOR DIMITRESCU.
 54. Boalele animalelor de I. POPU CĂMPEANU.
 55. Lucrări din pănușile de porumb de TITUS G. MINEA.
 56. Cartoful de I. POPU-CĂMPEANU.
 57. Cum să trăim de DR. F. GRUNFELD.
 58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA.
 59. Insectele stricătoare pentru pomi de GH. FIȘTESCU*.
 60. Vaca de lapte de M. OLȚAN*.
 61. Mierea și Ceara de CONST. C. IONESCU*.

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

- Nr.
3. Munții Apuseni de M. DAVID.
 5. Bucovina de I. SIMIONESCU.*
 6. Basarabia de G. NĂSTASE.
 7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.
 10. Viața în adâncul mărilor de C. MOTAȘ.
 - 11—12. A. Șaguna de I. LUPAȘ.
 13. Către Everest de PROF. I. SIMIONESCU.
 14. Românii pe peste Nistru de V. HARELA*.
 15. Lituania de G. NĂSTASE.
 17. Câmpia Transilvaniei de I. POPU-CĂMPEANU.
 18. Moldova de I. SIMIONESCU.
 19. Românii din Ungaria de I. GEORGESCU.
 20. Jud. Turda Arleş de I. MUREȘEANU.
 21. Țara Hațegului de GAVRIL TODICA.
 22. Spiru C. Haref de I. SIMIONESCU.
 23. Danemarca de MAGDA D. NICOLAESCU.
 24. N. Mîlescu în China de I. SIMIONESCU.
 25. Cetăția moldoveneșii de pe Nistru de APOSTOL D. CULBA.

- Nr.
26. Românii din Bulgaria de EM. BUCUȚA.
 27. Valea Jiului din Ardeal de P. HOȘU-LONGIN.
 28. Țara Bârsel de N. ORGHIDAN.
 29. Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.
 30. Macedo-Românii e TACHE PAPA-HAĞI.
 31. Românii din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA.
 32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU.
 33. Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
 34. Maramureșul de GH. VORNICU.
 35. Austria de I. SIMIONESCU.
 36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
 37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
 38. Anastasia Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
 39. Blajul de ALEX. LUPESCU-MELIN.
 40. Marea Neagră de DR. I. LEPEȘI.
 41. Pe urmele lui Robison Crusoe de I. SIMIONESCU.
 42. Din Norvegia de I. CONEA.
 43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI*.
 44. Japonia de I. SIMIONESCU.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.
46. **Într-o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.
48. **Govora și Călimăneștii** de I. SIMIONESCU*.
49. **Sgările norii New-Yorkului** de PETRU COMARNESCU*.
50. **Nicolae Bălcescu** de V. SASSU*.
51. **Țara visurilor Împereșite** Egiptului de MIRCEA HEROVANU*.
52. **Gh. I. Donici** de GEN. R. R. ROSETTI.

Nr.

53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SA-MURCAȘ*.
54. **Banatul** de PROF. D. IZVERNICEANU*.
55. **Țara Zarandului** de O. E. CAMBER*.
56. **Iordache Goleșcu** de N. BĂNESCU*.
57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU*.
58. **Turismul de ADRUL PIȚU***.
59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU*.
60. **Polonia** de I. SIMIONESCU*.
61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR*.
62. **Carmen-Sylva** (Tekirghiol) de DR. COCA ODESEANU*.
63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU*.

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“.

Nr.

1. **Fabricarea săpunului** de A. SCHORR.
2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.
3. **Industria Parfumului** de E. SIKVERIN.
- 4-5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
6. **Industria Azotului** de L. CATON.
- 7-9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
10. **Aeroplanul** de DR. V. ANASTASIU.
11. **Baloane și dirijabile** de C. MIHĂILESCU.
12. **Betonul armat** de ING. N. GANEA.
13. **Gări și trenuri** de G. ȘIADREL.
14. **Aparat de Radiofonie** de CĂPT. DR. M. ZAPAN.
15. **Tiparul de VABILE ROMANESCU.**
17. **Ce se scoate din cărbuni** de C. V. GHEORGHIU.
18. **Industria materilor colorante** de G. A. FLOREA.

Nr.

19. **Fotografia** de CĂPT. DR. M. ZAPAN.
20. **Industria zahărului** de G. I. HARBOLANU.
21. **Șase montaje de radio** de CĂPT. DR. M. ZAPAN.
22. **Cinematografia** de CĂPT. M. ZAPAN.
23. **Automobilul** de CĂPT. DE AVIAȚIE M. PANTAZI.
24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
25. **Gazele otrăvitoare** de CĂPT. DR. M. ZAPAN*.
26. **Împănarea păsărilor** de N. C. PINESCU.
27. **Legatul cărților** de I. CARAMALIN*.
28. **Înnotul** de P. EPUREANU*.
29. **Scoaterea petelor** de VICTORIA A. VELCULESCU*.
30. **Cum navigă corăbiiile** de SPANDECK*.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Unică bibliotecă prin varietatea cuprinsului; prin estințatate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor, căci e instructivă, educativă și practică.